

Commentaar op 'Peter and Oprah' van Jan N. Bremmer

Wim Beverloo

Jan Bremmer lijkt er verbaasd over dat Het Apostolisch Genootschap is geworden tot een humanistische groepering, waarin toch herkenbare kerkse trekken bewaard zijn gebleven. Is het voor een historicus inderdaad vreemd als in een organisatie enkele kenmerken van een achterhaald verleden hardnekkig blijven voortbestaan? Ik ben geen historicus, maar ik denk toch dat het vaker gebeurt dat binnen een organisatie niemand de moeite neemt om bepaalde verouderde manieren van doen op te ruimen. Bovendien zal van de leden de één meer en de ander minder gehecht zijn aan gewoontes. Als die worden 'afgeschaft', voelt menigeen zich minder 'thuis'.

Bremmer veronderstelt dat Peter Leeflang nooit naar de televisieshows van Oprah Winfrey kijkt. Van mezelf weet ik het zeker, ik heb hoogstens weleens een fragment gezien in een ander televisieprogramma en ik heb er weleens van gehoord. Blijkbaar denkt Bremmer dat het toegesneden zijn van Oprahs optredens op de wat oppervlakkige verwachtingen van haar grote Amerikaanse publiek van dezelfde aard is als de op de innerlijke mens gerichte 'zielsverzorging' in Het Apostolisch Genootschap. Het enige wat een beetje hetzelfde is, is de gerichtheid op de vraag van de ontvanger. Het verschil wordt duidelijk als we ons afvragen waarom Oprah Winfrey een miljoenenpubliek heeft en Het Apostolisch Genootschap nog geen twintigduizend leden. In ons genootschap streven we diepgang na. Of we die bereiken is de vraag, maar het streven alleen al naar diepgang maakt niet populair.

Het optreden van Oprah Winfrey legt, misschien onbedoeld, conventies op. Als je jezelf op een bepaalde manier gedraagt, hoor je erbij. Wie, zoals ik, jarenlang lid is van Het Apostolisch Genootschap, weet dat ook daar conventies gelden. Apostel L. Slok haalde graag de liedtekst aan: "Al wie met ons mee wil gaan, die moet onze manieren verstaan". Alleen denk ik hoopvol dat de conventies bij ons niet (meer) zo allesbepalend zijn.

Het zal duidelijk zijn dat ik Bremmers twijfel deel over het onderscheid tussen godsdienst en religie. Bremmer noemt het populair worden van het woord 'spiritualiteit'. Het kan wel zijn dat wat ik in mijn reactie op het artikel van Leeflang 'mystiek' heb genoemd, enigszins overeenkomt met wat tegenwoordig onder 'spiritualiteit' wordt verstaan.

Opmerkelijk is de zin "Veel mensen houden er niet van om als niet-religieus gekarakteriseerd te worden, maar voelen zich ook niet thuis in een godsdienst". Het zou inderdaad wel kunnen zijn dat veel leden van ons genootschap huiveren bij de gedachte dat we niet religieus genoemd zouden mogen worden. Ondanks onze traditie van zich afzetten tegen kerken, 'we zijn geen kerk, we zijn een werk', worden we toch graag gerekend tot de groep van religieuze organisaties.

Een statistisch gegeven als de aangehaalde correlatie tussen lid zijn van een kerk en neiging tot echtscheiding (negatieve correlatie), vrijwilligerswerk doen en sociaal betrokken zijn (positieve correlatie), doet mij altijd denken aan een boekje dat ik mijn studententijd heb gelezen en dat ik helaas kwijt ben.¹ De auteur, de destijds populaire zuurpruim G.B. Shaw, legt uit dat hij tegen de verplichting was om alle kinderen in Groot-Brittannië te vaccineren tegen kinderverlamming. De statistieken die uitwezen dat gevaccineerde kinderen minder vaak kinderverlamming kregen dan andere, verklaarde hij uit het beter opgeleid, welvarender en hygiënischer gehuisvest zijn van die ouders die kennis hadden

kunnen nemen van het advies om vrijwillig hun kinderen te laten vaccineren. Hij stelde voor om statistisch de ongetwijfeld bestaande negatieve correlatie te laten vaststellen tussen het dragen van juwelen door de moeder en het getroffen worden door kinderverlamming van de kinderen. Daaruit mocht je natuurlijk niet concluderen dat moeders juwelen de kinderen beschermden tegen besmetting. Zou iets dergelijks niet ook hier het geval kunnen zijn? De neiging tot huwelijkstrouw en die tot lid zijn van een kerk hoeven niet elkaars oorzaak en gevolg te zijn, misschien hebben ze wel een gemeenschappelijke oorzaak. De uitkomsten van het CBS wijzen niet noodzakelijk op een ongewenst gevolg van individualisering.

Bremmer wijst op de praktische steun die mensen plachten te ervaren van organisaties waar ze toe behoorden. Het Apostolisch Genootschap is volgens mij nooit erg sterk geweest in zoiets als diaconale ondersteuning bij armoede of belangenbehartiging bij maatschappelijke conflicten. Wel hebben de leden altijd bij elkaar bemoediging en troost gevonden als verzoening nodig was bij verdrietige ontwikkelingen. Trouwens ook feest en vreugde werden en worden in de gemeenschappen van harte gedeeld. Het lidmaatschap van Het Apostolisch Genootschap verschaft een geestelijk 'thuis' waar we op adem kunnen komen en de kracht nodig voor ons individuele leven kunnen herstellen. Verder leven we zo zelfstandig en ongebonden als mogelijk.

Wageningen, 12 april 2012.

ⁱShaw, George Bernhard. Everybody's political what's what?. Published 1944 by [Constable in London](#) .